

N:o 156.

Ank. till Riksd. kansli den 4 maj 1909, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till skyddande af naturminnesmärken å kronans mark samt afsättande af vissa nationalparker.

(I. A.)

I en till Riksdagen aflåten, till statsutskottet för förberedande behandling remitterad proposition (n:o 125) af den 17 mars 1909 har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen

dels medgifva:

att ifråga om å kronans mark befintligt område eller naturföremål, som är af särskildt intresse för kännedomen om landets natur eller på grund af märklig naturbeskaffenhet eljest synes böra för framtiden skyddas, Kungl. Maj:t må äga att, för så vidt kronans rätt angår, lämna tillstånd till detsammes fridlysning enligt hvad om fridlysning af naturminnesmärken kan varda stadgadt; dock att värdefullare område eller föremål härigenom icke må från tillgodogörande för kronans räkning afstängas; samt

att, utan hinder af hvad i allmänhet finnes stadgadt rörande förvaltningen af kronan tillhörig mark, de myndigheter, som därmed äga befattning, må, när sådant utan afsevärd uppoffring eller olägenhet för kronan finnes kunna äga rum, tillåta, att område eller föremål, som är att anse såsom naturminnesmärke, tillsvidare lämnas orubbadt eller genom lämpligt förbehåll vid arrendeupplåtelse undandrages arrendatorns förfogande;

Bih. till Riksd. Prot. 1909. 4 Saml. 1 Afd. 99 Häft. (N:o 156.)

1

dels ock, under förutsättning att det i nådig proposition af samma dag Riksdagen förelagda förslaget till lag om nationalparker blefve af Riksdagen i hufvudsak antaget, besluta:

att från nu gällande förvaltningsregler må undantagas och såsom nationalparker afsättas följande områden, med rätt för Kungl. Maj:t att i behöfliga fall bestämma de närmare gränserna, nämligen:

1. ett område af omkring femton kvadratmil å oafvittrad mark innefattande Stora Sjöfallet;

2. ett område af omkring nitton kvadratmil å oafvittrad mark innefattande Sarjekfjällen;

3. ett område af Abiskodalens nedre del utgörande omkring 5,000 hektar;

4. ett med urskog bevuxet område af lämplig omfattning inom Suorsa eller Rissa kronoparker i Tarendö revir;

5. ett omkring 200 hektar stort område med löfängsnatur å statens mark söder om fjället Peljekaisse i Arjepluogs revir;

6. den staten tillhöriga delen af Sonfjället i Härjeådalens revir eller lämplig del däraf;

7. ett med urskog bevuxet område om högst 20 hektar å Hamra kronopark i Västra Hälsinglands revir;

8. den till indragna kronofogdebostället Väringsö i Länna socken af Stockholms län hörande holmen Ångsön;

9. ett område af lämplig omfattning å Kilsbergens sluttning på Garphytte kronopark i Askersunds revir; och

10. lämpliga delar af Gottska Sandön;

att ifrågavarande områden icke vidare skola för kronans räkning tillgodogöras utan förvaltas i syfte, att desamma såsom profstycken på ursprunglig eller märklig natur måtte åt framtiden bevaras i hufvudsak orubbade; samt

att Kungl. Maj:t må äga att ifråga om dessa nationalparkers förvaltning meddela de närmare bestämmelser, som kunna finnas erforderliga.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för ifrågavarande framställning, tillåter sig utskottet att hänvisa till ofvanberörda statsrådsprotokoll.

*Utskottets
yttrande.*

Förevarande framställning är föranledd af Riksdagens skrifvelse till Konungen den 13 maj 1904, däruti Riksdagen — under uttalande, bland annat, att, då staten på de mest skilda ställen i vårt land ägde större eller mindre besittningar, kunde, enligt Riksdagens mening, här

och där en plats, där sällsynta djur och växter trufdes, ett egendomligt skogsbestånd, ett vattenfall, någon säregen geologisk bildning o. s. v. fridlysas för åverkare, så att naturen där kunde lefva sitt eget ursprungliga lif — anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning angående de åtgärder, som borde vidtagas för att bereda skydd åt vårt lands natur och naturminnesmärken. Och då hvad Kungl. Maj:t nu i ämnet föreslagit, synes öfverensstämma med syftet i Riksdagens nämnda skrifvelse samt utskottet icke funnit anledning till erinran mot förslaget i något afseende, får utskottet, under erinran, att Riksdagen förut under pågående riksmöte i enlighet med framställning af Kungl. Maj:t för sin del antagit dels lag angående naturminnesmärkens fredande, dels ock i hufvudsak lag angående nationalparker, hemställa,

att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, må

dels medgifva:

att ifråga om å kronans mark befintligt område eller naturföremål, som är af särskildt intresse för kännedomen om landets natur eller på grund af märklig naturbeskaffenhet eljest synes böra för framtiden skyddas, Kungl. Maj:t må äga att, för så vidt kronans rätt angår, lämna tillstånd till detsammes fridlysning enligt hvad om fridlysning af naturminnesmärken kan varda stadgadt; dock att värdefullare område eller föremål härigenom icke må från tillgodogörande för kronans räkning afstängas; samt

att, utan hinder af hvad i allmänhet finnes stadgadt rörande förvaltningen af kronan tillhörig mark, de myndigheter, som därmed äga befattning, må, när sådant utan afsevärd uppoffring eller olägenhet för kronan finnes kunna äga rum, tillåta, att område eller föremål, som är att anse såsom naturminnesmärke, tillsvidare lämnas orubbadt eller genom lämpligt förbehåll vid arrendeupplåtelse undandrages arrendatorns förfogande;

dels ock besluta:

att från nu gällande förvaltningsregler må undantagas och såsom nationalparker afsättas följande områden, med rätt för Kungl. Maj:t att i behöfliga fall bestämma de närmare gränserna, nämligen:

1. ett område af omkring femton kvadratmil å oafvittrad mark, innefattande Stora Sjöfallet;
2. ett område af omkring nitton kvadratmil å oafvittrad mark, innefattande Sarjekfjällen;
3. ett område af Abiskodalens nedre del utgörande omkring 5,000 hektar;
4. ett med urskog bevuxet område af lämplig omfattning inom Suorsa eller Rissa kronoparker i Tarendö revir;
5. ett omkring 200 hektar stort område med löfängsnatur å statens mark söder om fjället Peljekaisse i Arjepluogs revir;
6. den staten tillhöriga delen af Sonfjället i Härjeådalens revir eller lämplig del däraf;
7. ett med urskog bevuxet område om högst 20 hektar å Hamra kronopark i Västra Hälsinglands revir;
8. den till indragna kronofogdebostället Väringsö i Länna socken af Stockholms län hörande holmen Ängsön;
9. ett område af lämplig omfattning å Kilsbergens sluttning på Garphytte kronopark i Askersunds revir; och
10. lämpliga delar af Gottska Sandön,
att ifrågavarande områden icke vidare skola för kronans räkning tillgodogöras utan förvaltas i syfte, att desamma såsom profstycken på ursprunglig eller märklig natur må åt framtiden bevaras i hufvudsak orubbade; samt
att Kungl. Maj:t må äga att ifråga om dessa nationalparker förvaltning meddela de närmare bestämmelser, som kunna finnas erforderliga.

Stockholm den 4 maj 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.